

ВИЩА ШКОЛА І БІБЛІОТЕКА: ВСТАНОВЛЕННЯ КОРПОРАТИВНИХ ВІДНОСИН

ПАРТНЕРСТВО. СПІВРОБІТНИЦТВО

Могутній потік інформації на основі електронних технологій захопив сьогодні широкі верстви населення своєю дивиною, привабливістю і потужними пошуковими інформаційними можливостями. Розлога «павутина» інформаційних послуг Інтернету особливо до вподоби студентам, для яких ця мережа слугує надійною і всеохопною джерельною базою. В той же час студенти активно використовують інформацію на традиційних паперових носіях. Думається, що навіть далеке майбутнє буде пов'язане з одночасним функціонуванням як електронних, так і традиційних паперових носіїв інформації.

Вінницький соціально-економічний інститут, що є підрозділом Відкритого міжнародного університету „Україна”, – молодий навчальний заклад. Тут відбувся лише перший випуск фахівців документно-інформаційної сфери високого кваліфікаційного рівня „спеціаліст”.

Оволодіння цим фахом потребує опрацювання великого обсягу документних джерел, що є базою для одержання студентами необхідних знань, практичних навичок та вмінь. Це проста і добре відома всім істина. Але для того, щоб створити таку інформаційну базу, потрібно як мінімум:

- а) мати оптимальний масив документних джерел;
- б) забезпечити змістовну організацію документів у бібліотеці, що ґрунтувалася б на їхній глибокій аналітико-синтетичній обробці як основі доступу до них користувачів.

Досягти цього бібліотека спроможна на засадах партнерських відносин з навчальним закладом. Бо і бібліотека, й інститут функціонують в одному руслі, об'єднані спільним стратегічним завданням – готувати молодих фахівців.

Наш інститут уже з самого початку своєї діяльності спрямував організаційно-методичні зусилля на створення відповідної джерельної бази як основи навчального процесу, насамперед, в напрямі формування власної бібліотеки, котра б за кількісними, типологічними та змістовними параметрами відповідала навчальним програмам. У той же час було налагоджено тісні зв'язки з рядом бібліотек обласного центру, фонди і практика в яких також стали у пригоді студентам.

Сьогодні у фондах бібліотеки Вінницького соціально-економічного інституту – понад 30 тис. прим. документів. Це немало, але все ж недостатньо для забезпечення всіх інформаційних потреб студентів. Формування фондів – процес копіткий, довготривалий. В його основі лежать глибокі науково-теоретичні та практичні знання факторів, які слід враховувати, вибираючи книги для бібліотеки. Це, насамперед, науково-змістова цінність видань, стиль викладу інформації, її відповідність змісту навчальних програм. Ясно, що за короткий термін сформувавши фонди, які відповідали б усім цим критеріями, неможливо, бо бібліотеці для пошуку необхідних документів, відстеження їхньої появи на ринку потрібен певний час.

Особливо гострою є проблема з виданнями попередніх років, які стали власністю юридичних або фізичних осіб. У такій ситуації вирішенню питання повноцінного за-

безпечення навчального процесу цією літературою допоміг головний регіональний центр документно-інформаційної діяльності – Вінницька обласна універсальна наукова бібліотека ім. К.А. Тімірязєва, яка відкрила в інституті філію з фондом документів з різних галузей знання. Фонди цієї філії та інститутської бібліотеки сформовано як єдине ціле відповідно до вимог навчального процесу і потреб студентів.

Студенти є також активними користувачами обласної бібліотеки для юнацтва, науково-технічної бібліотеки регіонального ЦНТЕІ, багатьох міських книгозбірень.

Факт функціонування в обласному центрі потужного навчального закладу, яким є наш інститут, а головне – його активна співпраця з бібліотеками, спонукав останніх до придбання чималої кількості навчальних видань документно-інформаційної тематики, в т. ч. підручники Н. Кушнаренко „Документоведение”, В. Удалової та Н. Кушнаренко „Наукова обробка документів”, журналів „Бібліотечна планета”, „Вісник Книжкової палати”, „Бібліотечний вісник” та ін.

Важливо, що формування фондів у бібліотеках здійснюється на основі такої співпраці з навчальним закладом, яка побудована на взаємній зацікавленості сторін у поширенні серед студентської молоді новітніх знань як основи підготовки кваліфікованих фахівців.

Бібліотека, як і навчальний заклад, функціонує в інформаційному просторі і є для студентів джерелом знань. Їх об'єднує тотожність завдань, успішна реалізація яких можлива лише на принципах узгоджених, скооперованих дій. Вони за допомогою багатьох різноманітних форм і методів реалізують свої корпоративні можливості. Крім уже згаданого спільного формування фондів, це, зокрема, екскурсії студентів у обласні бібліотеки, проведення на їхніх базах практичних та лабораторних занять, проходження студентами виробничих, комплексних та переддипломних практик, сумісні наукові дослідження студентів та працівників бібліотек, які опісля стають матеріалом для написання студентами дипломних робіт. Цінною формою зв'язків інституту і обласної бібліотеки для юнацтва стала організація на базі останньої філії кафедри інформаційних технологій інституту, завданням якої є посилення практичних засад у підготовці фахівців документно-інформаційної сфери.

Є ще одна площина, де перетинаються інтереси інституту та бібліотеки – це формування у студентів високих моральних, етичних, вольових та інших якостей. Студенти нерідко стають учасниками різноманітних масових заходів, де звучить пісня, музика, поетичні рядки, експонуються твори народного мистецтва. Ось деякі з них: українські вечорниці, літературна композиція „Жінки в драмі кохання Т.Г. Шевченка”, лекція-екскурсія „В скарби заглянемо минулі”. В їхній організації і проведенні взяли участь зав. філією обласної бібліотеки для юнацтва А. Безмошук, зав. науково-методичним відділом ОУНБ ім. К.А. Тімірязєва Т. Марченко.

Участь студентів у масових заходах не тільки привно-

силь у стандарти навчання елементи творчості та ініціативи, але й сприяє розвитку важливих навичок та вмінь. Так, готуючи композицію про Т. Шевченка, студенти не тільки дізналися про невідомі сторінки життя поета, але й взяли участь у пошуках документних матеріалів про Варвару Репніну, Ликеру Полусмакову, Феодосію Кошиць, Ганну Закревську – жінок, доля яких перетиналася з життям Кобзаря. Для збирання відомостей про ці постаті студенти використали як традиційну, так і новітню комунікаційну системи: каталоги, картотеки, локальні та глобальну електронні мережі.

Системність, науковість, висока моральність, базування на практиці – чинники, що є основою навчально-виховного процесу Вінницького соціально-економічного інституту і підтримуються проректором Відкритого міжнародного університету „Україна” А. Шаповаловим, ректо-

ром інституту М. Томчуком, зав. кафедрою інформаційних технологій В. Красиленком та колективами обласних бібліотек (директори – В. Циганюк і Т. Пісна).

Завдяки злагодженій корпоративній роботі забезпечено високий фаховий рівень першого випуску Вінницького соціально-економічного інституту. Всі вони працевлаштовані. Їх прийняли у свої стіни колективи бібліотек, редакції газет, рекламні бюро, навчальні заклади, органи влади, бізнесові структури і т. ін. Це свідчить про те, що українське суспільство все помітніше проймається великим смислом відомого афоризму: „Хто володіє інформацією, той володіє світом”, коригуючи прагматичні дії наукових, управлінських, виробничих, соціальних структур в інтересах розвитку цивілізації.

БІБЛІОТЕЧНА СПРАВА В ТАБОРАХ ВІЙСЬКОВОПОЛОНЕНИХ УКРАЇНЦІВ ЧАСІВ ПЕРШОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ

ІСТОРІЯ БІБЛІОТЕЧНОЇ СПРАВИ

Стаття вводить до наукового обігу вперше систематизовані факти щодо ролі бібліотек у організації просвітницької роботи серед військовополонених українців часів Першої світової війни, називає прізвища подвижників, які займалися гуманною і благородною діяльністю – формуванням національної самосвідомості українців

У серпні 1914 р. у Львові за ініціативи Д. Донцова, В. Дорошенка, О. Скорописа-Йолтуховського, М. Меленевського та інших діячів було організовано Союз визволення України (СВУ). „Вістник СВУ”, що видавався у Відні, опублікував політичну програму Союзу, яка передбачала створення самостійної Української держави з конституційною монархією, демократичним устроєм, свободою для всіх національностей та самостійною українською церквою.

З початком світової війни Союз визволення України здійснював національно-просвітницьку роботу серед полонених українців російської армії, які опинилися у таборах, розташованих в Австро-Угорщині та Німеччині.

У своїй діяльності Просвітній відділ СВУ прагнув зосередити зусилля не на політичній пропаганді, а на поширенні освіти серед військовополонених, знань з української мови, літератури та історії. Для цього створювалися народні школи, різноманітні освітні курси, бібліотеки, музично-театральні товариства, спортивні та ін. гуртки. Просвітню та національно-освідомлюючу роботу в таборах проводили активісти Союзу з числа наддніпрянських та галицьких інтелігентів, а також фахівці з військовополонених, причому виключно українською мовою.

Аналізу діяльності представників СВУ з налагодження бібліотечної справи в таборах військовополонених українців у період Першої світової війни дослідники тривалий час не приділяли належної уваги. Проте, на наш погляд, дана проблема є принципово важливою для розуміння шляхів розв’язання національного питання, що були можливими у ці роки. До роботи над статтею автор залучив історичні джерела, що вперше вводяться до наукового обігу. Вони містять матеріал про залучення українців Російської імперії через рідне слово до духовного світу

своєї нації у період, що розглядається.

Перший окремих український табір постав у Австро-Угорщині біля м. Фрайштадт. З часом він перетворився на справжню республіку, ставши взірцем культурно-просвітньої роботи для таборів не тільки в Австрії, але й у Німеччині, де знаходилися табори Раштат, Зальцведель, Вецляр. У цілому в таборах під керівництвом СВУ було зібрано близько 200 тис. полонених. Представники Союзу прагнули здійснювати освітню роботу за різними напрямками, але вважали, що, в першу чергу, треба навчити людей рідної мови, заохотити їх читати й спілкуватися нею.

Культурно-просвітня діяльність у Фрайштадті розпочалася 15 листопада 1914 р. з приїздом до табору члена Просвітнього відділу СВУ Михайла Гаврилка, який читав „Історію України” М. Аркаса по бараках, куди збиралося до тисячі слухачів. 16 листопада 1914 р. він разом з невеликою (21 особа) групою однодумців заклав першу табору бібліотеку [4, 8].

У січні 1915 р. до табору прибув Василь Сімович – видатний український мовознавець і журналіст, який вважав, що справа прилучення до рідної мови повинна вестися значно енергійніше. Маючи журналістський досвід, який він набув, працюючи у довоєнні роки співредактором ряду періодичних видань на західноукраїнських землях, В. Сімович добре розумів значення друкованого слова. Тому з перших днів перебування у Фрайштадті він приступив до створення у таборі українського часопису та звернув особливу увагу на належну організацію бібліотеки [4, 147].

Завдяки його клопотанням комендатура табору виділила бібліотеці окремих барак. З цього часу книгозбірня почала працювати щоденно по обіді, від 14-ї до 16-ї години,

Л. Кривошеєва